

*Василь Васильович Ягунов,
доктор педагогічних наук, професор,
провідний науковий співробітник
Інституту ПТО НАПН України*

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ: ПОНЯТТЯ, ЗМІСТ І СТРУКТУРА

У статті дано обґрунтування поняття «інформаційно-аналітична компетентність керівників професійно-технічних навчальних закладів», визначено його зміст і структура.

***Ключові слова:** інформаційно-аналітична компетентність; керівник професійно-технічного навчального закладу; зміст; структура.*

В.В. Ягунов

ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ УПРАВЛЕНЦЕВ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ: ПОНЯТИЕ, СОДЕРЖАНИЕ И СТРУКТУРА

В статье дано обоснование понятия «информационно-аналитическую компетентность управленцев профессионально-технических учебных заведений», определено его содержание и структура.

***Ключевые слова:** информационно-аналитическая компетентность; управленец профессионально-технического учебного заведения, содержание. структура.*

*Vasyl Vasyliovych Yagupov,
Doctor of pedagogical sciences, professor,
Leading scientific research fellow of
the Professional Technical Education Institute,
National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*

Informational-analitical Competence of the Vocational Schools Directors: Concept, Definition and Structure

The article proves concept "Informational-analitical competence of the Vocational Schools Directors", gives its definition and structure.

Key words: informational-analitical competence; vocational school director; definition; structure

Актуальність статті. Необхідність розв'язання проблеми

інформаційно-аналітичної компетентності керівників ПТНЗ зумовлена підвищенням ролі інформації в суспільстві, яке має інформаційний характер, а також безпосередньо в системі ПТО. Відповідно, виникає наступна проблема – необхідність інформаційно-аналітичного супроводження всіх заходів у ПТНЗ. Основним суб'єктом інформаційно-аналітичної роботи в ПТНЗ є його керівник, який має опрацювати великий обсяг різноманітної інформації, здійснити її аналіз, систематизацію, узагальнення, зробити її придатною для практичного застосування всіма суб'єктами навчально-виховного процесу. Водночас в управлінській діяльності керівники ПТНЗ мають постійно враховувати швидке старіння наукового знання, різноманітної навчальної та службової інформації тощо.

Таким чином актуальність статті зумовлена такими чинниками:

- підвищенням ролі інформації в інформаційному суспільстві;
- інформаційною насиченістю системи ПТО взагалі та життєдіяльності конкретного ПТНЗ, зокрема;
- необхідністю інформаційно-аналітичного супроводження всіх заходів у ПТНЗ – управлінських, навчальних, виховних, виробничих, методичних тощо;
- упровадженням інформаційно-комунікативних технологій у процес професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників;
- інформація є «сировиною» для ухвалення основних рішень керівниками ПТНЗ та ін.

Отже, особливої значущості набуває такий керівник ПТНЗ, який здатний і готовий постійно працювати інформацією, тобто в інформаційно-аналітичному відношенні компетентний. Така компетентність забезпечує його інформаційно-аналітичну роботу, основними напрямками якої є такі:

- постійний моніторинг текучих і перспективних потреб ринку праці у відповідних фахівцях різної кваліфікації;
- постійний моніторинг навчально-виховного процесу в ПТНЗ;
- комплексне сприйняття та аналіз різноманітної інформації правового, психолого-педагогічного, господарсько-економічного, кадрового, управлінського та іншого службового спрямування, які стосуються повсякденної життєдіяльності та перспектив функціонування ПТНЗ, професійної діяльності різних суб'єктів ПТНЗ і насамперед педагогічних працівників, професійної підготовки випускників ПТНЗ.

Мета статті. Обґрунтування поняття «інформаційно-аналітична компетентність керівників ПТНЗ» та визначення його змісту та структури.

Аналіз результатів останніх досліджень. Проблема компетентності щодо інформаційно-аналітичної сфери професійної діяльності керівників ПТНЗ нині в порівнянні з іншими сферами компетентності, практично, не досліджена. Водночас їх професійна діяльність управлінського спрямування має багатофункціональний та інтегральний характер, надійною передумовою її успішності є системне та своєчасне здійснення інформаційно-аналітичної роботи. Така робота передбачає наявність у керівників ПТНЗ розвинутих інформаційно-аналітичних знань, навичок, умінь, здатностей і професійно

важливих якостей, творчого потенціалу, усвідомлення ними необхідності постійного саморозвитку та самовдосконалення як суб'єктів інформаційно-аналітичної діяльності.

Аналіз дисертаційних досліджень показує, що проблема інформаційно-аналітичної компетентності керівників ПТНЗ не було предметом наукових пошуків вітчизняних науковців. Маються тільки окремі публікації та дослідження, які стосуються, наприклад, інформаційної культури як чинника успішної професійної діяльності та соціальної захищеності особи в інформаційному суспільстві (Н. Джинчарадзе, Р. Калюжний, О. Матвієнко, Н. Новицька, Г. Павленко, Е. Сабліна, С. Сливка, М. Швець, В. Цимбалюк, Ю. Яцишин тощо); проблеми становлення інформаційної культури педагога (Т. Демиденко [7], А. Коломієць [9]). Аналіз наукових публікацій свідчить про те, що науковці починають все більше уваги приділяти технологічним аспектам управління освітою. Зокрема, педагогічні аспекти інформатизації освіти та управління нею досліджують Т. Давиденко, П. Гурій, Г. Єльнікова, О. Єльнікова, Л. Калініна, О. Назначило, М. Плескач та ін. Проблема створення інформаційних систем управління в галузі освіти, у тому числі в системі ПТО, були предметом досліджень В. Бикова, Н. Величко, Л. Майбороди, І. Савченко. Водночас, структура і зміст інформаційно-аналітичної компетентності керівників ПТНЗ у педагогічних дослідженнях, практично, не представлена, окрім публікацій Т. Волкової [2-4].

Виклад основного дослідницького матеріалу. Компетентність у сфері професійної діяльності представляє собою систему професійних знань, навичок, умінь, здатностей, професійно важливих якостей, досвіду діяльності, позитивного ставлення до професійної діяльності, що дозволяє успішно реалізовувати посадові компетенції. Професійна діяльність керівника передбачає реалізацію багатьох функцій, у тому числі інформаційно-аналітичної. Наприклад, для директора ПТНЗ її зміст складають: аналіз та узагальнення документів; експертну оцінку інформації; опрацювання інформації з різних джерел та її доведення до суб'єктів педагогічного процесу; інформаційне забезпечення проведення різноманітних заходів у ПТНЗ тощо. Вони повинні мати ті якості, які характерні для фахівців інформаційно-аналітичної роботи: «здатність розкласти проблему на складові частини, визначити і чітко сформулювати головні в даний період діяльності системи, визначити значущість кожного із змінних чинників, умов, проміжних результатів і таким чином здійснити комбінацію складових елементів з метою прийняття рішення з даної проблеми; здатність до дослідження протиріч у спостережуваних фактах, співставлення різних явищ і до виявлення характеру зв'язку між цими явищами» [17, с. 12].

Проблема інформаційно-аналітичної роботи керівників ПТНЗ є актуальною проблемою, яка має багато аспектів – педагогічних, психологічних, акмеологічних, філософських тощо. Аналіз наукових джерел показує, що має місце дослідження окремих аспектів інформаційно-аналітичної діяльності фахівців (Ю.С. Брановський, Н.І. Гендіна, Ю.С. Зубов,

В.А. Минкіна, Н.А. Сляднева та ін.), формування інформаційно-аналітичних умінь у педагогів (В.І. Загвязінський, Т.Е. Клімова, Е. Н. Карпенко, Л.М. Кустов, О.Я. Найн тощо). Хоча розуміння актуальності цієї проблеми серед науковців є, оскільки вони підкреслюють наявність аналітики практично в усіх сферах професійного управління та наголошують, що вона є передумовою прийняття раціональних управлінських рішень. Наприклад, більшість дослідників у структурі професійної компетентності педагога та керівника навчального закладу виокремлюють, як правило, аналітичну складову. Ю. Дементьєва [6], М. Ковардакова [8], Н. Тоскіна [14], В.М. Чайка [16] досліджують різні аспекти педагогічного аналізу та педагогічної аналітики, О. Гайдамак [5], С. Бешенкова, Е. Ракітина [1, 13], Т. Волкова [2-4], І. Кузнецова [10] – компетентність у сфері інформаційно-аналітичної діяльності.

У наукових працях українських науковців наголошується про важливість процесів одержання, нагромадження, обробки і передавання інформації в інформаційно-аналітичній діяльності керівника: така діяльність дозволяє зібрати дані в цілісну картину про те, що відбувається, й спрогнозувати на перспективу дії різних чинників, структур і груп інтересів [12, с. 7].

Але такі роботи практично відсутні стосовно керівників ПТНЗ як менеджерів системи ПТО, для яких інформаційно-аналітична компетентність є важливою складовою їх управлінської компетентності. Проблема інформаційно-аналітичної компетентності керівників ПТНЗ представлена тільки окремими публікаціями Т. Волкової та Л. Петренка.

Інформаційно-аналітична діяльність керівників ПТНЗ – це складова їх управлінської діяльності, яка характеризується системним пошуком, збором, експертною оцінкою, аналізом та опрацюванням різноманітної інформації, яка стосується життєдіяльності та функціонування ПТНЗ як навчально-виховного закладу, та продуктивним її використанням для вирішення управлінських завдань в умовах невизначеності (неповної інформації). Відповідно, можна говорити про аналітичне мислення та аналітичну компетентність керівника ПТНЗ. Особливість аналітичної компетентності полягає в специфіці аналітичної діяльності керівника, в процесі якої об'єкти пізнання перетворюються в структури мислення, становляться логічними формами, тобто способами аналізу, синтезу, категоріалізації. У процесі аналітичної діяльності керівник ПТНЗ вирішує комплекс прикладно-дослідницьких завдань: оцінювання стану навчально-виховного процесу в ПТНЗ та його складових – виховного, освітнього, розвивального, навчально-виробничого та ін.; оцінювання фінансово-економічного стану ПТНЗ, виокремлення в ньому проблемних ситуацій та їх порівняльний аналіз; визначення пріоритетних напрямів управлінської діяльності та виокремлення ймовірних напрямів їх вирішення.

Отже, аналітичну компетентність керівника ПТНЗ як необхідну передумову його успішної аналітичної діяльності слід розуміти як здатність і готовність вирішувати різноманітні аналітичні завдання наукового,

дослідницького, управлінського, педагогічного, господарського та іншого спрямування, які забезпечують ефективність конструювання та програмування практичного вирішення управлінських проблем у ПТНЗ. Вона є інтегральною складовою інформаційно-аналітичної компетентності керівника ПТНЗ, яка у свою чергу є важливою складовою його управлінської компетентності.

Інформаційно-аналітичну компетентність керівника ПТНЗ ми розуміємо, по-перше, як складову його управлінської компетентності; по-друге, як здатність і готовність до інформаційно-аналітичної діяльності в системі ПТО. Специфіка цієї діяльності пов'язана, з одного боку, з призначенням ПТНЗ та основними функціями, які він розв'язує в системі ПТО, а з іншого призначенням керівника ПТНЗ та його функціями як суб'єкта управління. У зв'язку з цим така його діяльність представляє різновид професійної діяльності фахівця, яка спрямована не стільки на здатність знаходити, оцінювати та використовувати певну інформацію в своїй управлінській діяльності, а скільки на здатність аналізувати, оцінювати та структурувати наявну інформацію, використовувати сучасні методи, форми та засоби її опрацювання, прогнозувати на основі опрацьованої інформації розвиток певних явищ і процесів у ПТНЗ та найголовніше – зробити її придатною для «споживання» іншими суб'єктами ПТНЗ.

Інформаційно-аналітична компетентність керівника ПТНЗ – це його ставлення до інформації та усвідомлення її цінності, інформаційно-аналітичні знання, навички, вміння, здатності, професійно важливі якості, особистий досвід у сфері пошуку, оцінювання, використання, збереження, аналізу, оформлення та передачі інформації за допомогою різних засобів, методів і форм інформаційно-аналітичної діяльності, що дозволяє оперативно орієнтуватися в інформаційному просторі ПТНЗ, приймати участь у його формуванні, а також успішно реалізовувати інформаційно-аналітичну функцію як суб'єкту управління в системі ПТО.

Вона, як складова інформаційної культури керівника ПТНЗ, визначається рівнем його професійної, фахової та управлінської видів підготовленості, інформаційно-аналітичним досвідом, індивідуальними здатностями, мотивованим прагненням до постійного самовдосконалення, і, водночас, відповідальним ставленням до процесів добування, оброблення та передачі різноманітної інформації в процесі реалізації посадових компетенцій. Її суттєвою особливістю є те, що змістовне наповнення зумовлено, по-перше, системою посадових компетенцій керівника ПТНЗ конкретного профілю; по-друге, специфікою конкретного ПТНЗ, що викликано його кінцевим продуктом – випускниками, професійна підготовка яких відбувається для конкретних галузей економіки; по-третє, умовами ринкової економіки, оскільки прийняття рішень керівниками відбувається в умовах невизначеності й мінливості. У таких ситуаціях інформація набуває значення не лише корисного ресурсу, а й важливого затребуваного продукту.

Провідні ознаки інформаційно-аналітичної компетентності керівника ПТНЗ:

– має діяльнісний характер прояву, оскільки проявляється в процесі його управлінської діяльності та характеризує міру включення в професійну та фахову діяльність як суб'єкта управління в системі ПТО;

– характеризує актуальну та потенційну здатність керівника ПТНЗ кваліфіковано здійснювати інформаційно-аналітичну діяльність згідно з посадовими компетенціями, що демонструє його здатність до здійснення інформаційно-аналітичної діяльності в типових управлінських ситуаціях, а також певний потенціал, який може бути перенесений на інші професійні сфери;

– має динамічний і постійний характер, тобто має часовий вимір прояву;

– має суб'єктний характер прояву, оскільки проявляється в активній суб'єктній позиції щодо інформаційно-аналітичної діяльності (керівник ПТНЗ знає та усвідомлює свої посадові компетенції і здатний усвідомлено їх реалізовувати);

– має системний характер, оскільки представляє певну замкнуту систему, бо належить до певного змістовного фахового простору – інформаційно-аналітичної діяльності;

– демонструє інтегральну якість керівника ПТНЗ, яка проявляється в загальній його здатності здійснювати інформаційно-аналітичну діяльність і демонструє готовність до неї.

Суттєвий інтерес представляє структура інформаційно-аналітичної компетентності. Наприклад, О.В. Назначило, яка досліджує розвиток інформаційно-аналітичної компетентності викладачів у системі неперервної педагогічної освіти, виокремлює такі її складові: у структурному плані інформаційно-аналітична компетентність представляє собою цілісну єдність когнітивного, операційного та рефлексивного компонентів, які взаємодіють між собою за типом координації та субординації [11].

Н.В. Фролова виділяє такі складові компетентності менеджера: інформаційні здатності; аналітичні здатності [15, с. 2].

Ми виокремлюємо такі основні її складові (табл. 1).

Таблиця 1

Інформаційно-аналітична компетентність керівника ПТНЗ

Структурні елементи	Зміст
Ціннісно-мотиваційний	Мотиваційне та особистісне ставлення до інформації та смислу її застосування в своїй управлінській діяльності як суб'єкта управління .
Когнітивний	Наявність системи інформаційно-аналітичних знань (понять, фактів, законів, закономірностей тощо) про інформаційне середовище в ПТНЗ та інформаційне суспільство, сформованість системи практичних знань про застосування інформації в своїй управлінській діяльності.
Поведінково-діяльнісний: аналітично-прогностичний	Здатність до аналізу отриманої інформації та її формалізації, до порівняння, узагальнення, синтезу з даними, що є в наявності, розроблення варіантів використання інформації; до прогнозування результатів реалізації проблемної ситуації, відповідного оформлення результатів аналізу та їх передачі.
інформаційно-	Загальна культура роботи з інформацією, інформаційна і

технологічний	комп'ютерна грамотність.
інформаційно-реалізаційний	Здатність до практичного використання інформації в управлінській діяльності та в розв'язанні управлінських проблемних ситуацій у ПТНЗ.
Комунікативний	Здатність дотримуватися принципів і правил поведінки та спільної діяльності в інформаційному середовищі та комунікативних системах; здатність використовувати інформацію в міжсуб'єктній взаємодії та управлінській діяльності.
Суб'єктний	Рефлексивний і саморефлексивний: осмислення, самоаналіз, саморефлексія та самооцінка керівником ПТНЗ власної управлінської діяльності та її результатів, уточнення шляхів її організації, визначення на підставі знань і власного досвіду оптимальних методів роботи з інформацією; рівень саморегуляції, пов'язаний з самосвідомістю в управлінській діяльності керівника ПТНЗ.

Наведемо стислі характеристики цих компонентів:

Ціннісно-мотиваційний компонент відображає два аспекти:

1) ціннісний: особистісне ставлення керівника ПТНЗ до інформації, сформованість аксіологічної сфери його свідомості та самосвідомості на основі обізнаності з концептуальними положеннями теорії інформації і культури, їх природи в ряду категоріальних понять світобудови, трансформації їх сутнісних характеристик в умовах становлення інформаційного суспільства, змін у формах свідомості та самосвідомості особи та фахівця, в основних сферах діяльності, регулятивних нормах взаємодії різних спільнот, ціннісних орієнтаціях і творчих спрямуваннях; основний показник – ступінь усвідомлення керівником ПТНЗ ціннісних аспектів інформаційно-аналітичної діяльності та особливостей практичного застосування її результатів у своїй управлінській діяльності;

2) мотиваційний – відображає його мотиваційне ставлення до управлінської діяльності, яке включає установки на розвиток інтересу до інформаційно-аналітичних дій, умінь і здатностей, прагнення до збагачення власного інформаційного потенціалу тощо. Показники мотиваційного ставлення:

– мотиваційне ставлення керівника ПТНЗ до інформації та її цілеспрямованого системного застосування в своїй управлінській діяльності;

– ступінь усвідомлення важливості та значущості інформаційно-аналітичної компетентності керівника ПТНЗ в управлінській діяльності та їх сприйняття;

– мотиваційне ставлення до формування професійної самостійності у здійсненні інформаційно-аналітичної діяльності.

Когнітивний компонент – це інформаційно-культурна ерудиція керівника ПТНЗ, що включає:

– комплекс його знань теоретичного і практичного характеру, який необхідний йому для успішного виконання управлінських завдань із добування інформації, розуміння закономірностей процесів її опрацювання, перетворення і представлення за допомогою як традиційних, так і електронних засобів;

– комплекс цілісних уявлень про інформаційне середовище, специфіку,

механізми, способи і технології його функціонування, а також здатність їх сприймати в контексті культурних характеристик педагогічного культурного середовища, його традиційних, психологічних, педагогічних та інших особливостей.

Поведінково-діяльнісний компонент складається з трьох складових:

– *інформаційно-технологічної складової*, яка характеризує загальну культуру інформаційної діяльності керівника ПТНЗ в інформаційному середовищі, а також його інформаційну і комп'ютерну грамотність як суб'єкта управління;

– *аналітично-прогностичної* – рівень оволодіння практичними процесами пошуку та аналізу інформації, її синтезу, порівняння, абстрагування, узагальнення та конкретизації, ступеня розвиненості провідних якостей інтелекту – гнучкості та критичності практичного мислення, здатності до аналогій та інших творчих мисленнєвих операцій, розробки поліваріантного та альтернативного варіантів використання та прогнозування результатів, водночас включає усвідомлення ймовірних наслідків вирішення проблемних ситуацій, а також передбачає наявність навичок, умінь і здатностей відповідного оформлення опрацьованої інформації та її використання в управлінській діяльності;

– *інформаційно-реалізаційної* – поведінку керівника в управлінській ситуації, що проявляється в знанні та практичному урахуванні особливостей поведінкових сценаріїв роботи з інформацією у педагогічному середовищі ПТНЗ та урахування педагогічно-культурного контексту інформації в процесах її застосування в управлінській діяльності.

Комунікативний компонент характеризує рівень його інформованості щодо цілей, сутності, технологіях, методиках і особливостях педагогічного спілкування та міжособистісної взаємодії в педагогічному середовищі, володіння специфічними для педагога та управлінця технологіями, прийомами, способами та засобами міжособистісної взаємодії, що проявляється в здатностях керівника ПТНЗ до:

– творчого використання інформації в процесі активної міжособистісної взаємодії в системі «людина-людина» в ході інформаційно-аналітичної діяльності;

– нестандартного творчого вирішення людських проблем за допомогою інформації, що виникають у процесі спілкування та активної міжособистісної взаємодії в системі «людина-людина», з особистісною відповідальністю за її конструктивний і результативний характер;

– гнучкого й конструктивного ведення діалогу та активної міжособистісної взаємодії в системі «людина-людина» в процесі реалізації управлінських функцій;

Суб'єктний компонент визначається свідомою активністю керівника ПТНЗ як творчого суб'єкта управлінської діяльності в системі ПТО, життєва функція самосвідомості якого полягає в самодетермінації, саморегулюванні та самоуправлінні власною поведінкою та управлінською діяльністю, створенні неповторного індивідуального творчого стилю цієї діяльності на

основі усвідомлення, самоаналізу та самооцінювання власної поведінки та діяльності в педагогічному середовищі, а також їх результатів, самоідентифікацією себе як суб'єкта культури рідної країни, носія системи професійних і фахових цінностей як педагога та керівника, найважливішою з яких є почуття любові до дітей, толерантність, терплячість тощо. Він є базовим компонентом, що забезпечує актуалізацію всіх інших компонентів його інформаційно-аналітичної компетентності, сприяє творчому прояву інформаційно-культурного потенціалу і за його нерозвинутості цей потенціал не може бути в повному обсязі реалізованим і мати творчого характеру.

Висновок: таким чином, ми проаналізували інформаційно-аналітичну компетентність сучасного керівника ПТНЗ, особливості прояву якої зумовлені багатьма чинниками, серед яких провідним є суб'єктний чинник, тобто залежність її розвиненості від особистості керівника ПТНЗ та його відбуття як суб'єкта управління в системі ПТО.

Перспективні напрями подальших наукових пошуків. Конкретизація змісту кожного компонента інформаційно-аналітичної компетентності сучасного керівника ПТНЗ та визначенні їх показників.

Література

1. Бешенков С.А. Информация и информационные процессы / С.А. Бешенков, В.Ю. Лыскова, Е.А. Ракитина // Информатика и образование. – 1998. – № 6-8. – С. 39-50.

2. Волкова Т.В. Концептуальні підходи до формування інформаційно-аналітичної компетентності інженера-педагога в галузі інформаційної безпеки / Т. В. Волкова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі : зб. наук. пр. – Запоріжжя, 2009. – № 2. – С. 72–76.

3. Волкова Т.В. Методичні підходи до формування інформаційно-аналітичного середовища управлінської діяльності ПТНЗ / Т. В. Волкова // Професійно-технічна освіта. – 2010. – № 2. – С. 14–19.

4. Волкова Т.В. Формування інформаційно-аналітичної діяльності майбутнього інженера-педагога / Т. В. Волкова // Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі : зб. наук. пр. Нац. металург. акад. України. – Д., 2008. – Вип. 5. – С. 169–176.

5. Гайдамак Е.С. Развитие информационно-аналитической компетентности будущего магистра физико-математического образования (в условиях реализации магистерской программы 540204 Информатика в образовании) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Е.С. Гайдамак. – Омск, 2006. – 181 с.

6. Дементьева Ю. В. Формирование аналитических умений и навыков в процессе профессиональной педагогической деятельности : дис. . канд. пед. наук: 13.00.01 / Ю. В. Дементьева. – Москва, 2003. – 174 с.

7. Демиденко Т. М. Інформаційна культура сучасного вчителя : [навч. посібник] / Черкаський держ. ун-т ім. Богдана Хмельницького ; Т. М. Демиденко. – Черкаси, 2003. – 96 с.

8. Ковардакова М.А. Формирование у студентов умения анализировать педагогический процесс в дошкольном учреждении : дис. ...канд. пед. наук / Ковардакова М.А. – М., 1990. – 244 с.

9. Коломієць А.М. Інформаційна культура вчителя початкових класів : [монографія] / Вінницький держ. педагогічний ун-т ім. Михайла Коцюбинського; Коломієць Алла Миколаївна. – Вінниця : ВДПУ, 2007. – 379 с.

10. Кузнецов И.Н. Информация: сбор, защита, анализ : [учебник по информационно-аналитической работе] / И.Н. Кузнецов. – М. : ООО Изд-во Яуза, 2001. – 320 с.

11. Назначило Е.В. Развитие информационно-аналитической компетентности преподавателя в процессе непрерывного педагогического образования : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Назначило Елена Валерьевна. – Магнитогорск, 2003. – 193 с.

12. Практичні аспекти інформаційно-аналітичної роботи : [навч. посіб.] / Кол. авт.; за заг. ред. С.О. Телешуна. – К.: Вид-во НАДУ, 2007. – 44 с.

13. Ракитина Е. А. Построение методической системы обучения информатике на деятельностной основе : дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Е. А. Ракитина. – Москва, 2002. – 485 с.

14. Тоскина Н.А. Формирование умений педагогического анализа в процессе подготовки резерва руководителей общеобразовательных школ : Автореф. дисс. канд. пед. наук. – Л., 1988. – 18 с.

15. Фролова Н.В. Организационно-педагогические условия формирования профессиональных компетенций у студентов управленческих специальностей // http://www.yspu.yar.ru/vestnik/pedagoga_i_psichologiy/32_3/.

16. Чайка В.М. Формирование готовности будущего учителя к педагогическому анализу (на материале подготовки учителя начальной школы) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / В.М. Чайка. – Киев, 1990. – 19 с.

17. Шапиро С.Б. Знакомьтесь: современный менеджер (портрет в интерьере рынка) / Шапиро С.Б., Тарасенко В.В. – Харьков: ЧП «Аркаир», 1997. – 100 с.